

Коношенко Наталія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ). E-mail: konoshenko.sergey777@gmail.com

Konoshenko Natalia Anatoliivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Social Pedagogy and Social Work of SHEI «Donbass State Pedagogical University» (Sloviansk, Ukraine). E-mail: konoshenko.natalia 77@gmail.com

Голенко Юрій Володимирович – здобувач освітнього рівня «Магістр» спеціальності 231 – Соціальна робота, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ).

Holenko Yuriy Volodymyrovych – postgraduate educational level «Master» specialty 231 Social work, SHEI «Donbass State Pedagogical University» (Sloviansk, Ukraine).

УДК 378.371.134

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Н. Б. Кривошея

Статтю присвячено актуальній проблемі мистецької педагогіки – підготовці майбутніх учителів музики до використання інформаційних технологій у професійній діяльності. Вивчаючи наукові пошуки дослідників, автор аналізує сучасний стан і окреслює перспективи формування готовності майбутніх учителів музики до використання інформаційних технологій в освітньому процесі. Автор акцентує увагу на тому, що комп'ютерна грамотність є важливим компонентом професійної компетентності, а також необхідною умовою ефективності педагогічної діяльності вчителя музики.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні вчителі музики, інформаційні технології.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Актуальною педагогічною проблемою у сфері вищої освіти є підготовка майбутнього вчителя музики до використання інформаційних технологій у професійній діяльності, яка повинна відповідати сучасним тенденціям розвитку

інформаційних педагогічних технологій. Важливою вимогою до суб'єктів навчального процесу у вишах є готовність майбутнього фахівця до використання інформаційних і зокрема комп'ютерних технологій в навчанні та професійній діяльності.

Використання інформаційних технологій у навчально-пізнавальній діяльності студентів забезпечить можливість вирішити комплекс проблем модернізації та інформатизації навчання у вищих навчальних закладах на сучасному етапі їх розвитку, враховуючи вимоги Болонського процесу, а також реалізувати інноваційні підходи в підготовці майбутніх фахівців.

Інформатизація навчання – необхідна умова оновлення змісту і структури навчання. Одним із шляхів реформування сучасної освіти, в тому числі і художньої, є використання нових освітніх технологій, спрямованих не тільки на засвоєння учнями знань і умінь, що властиве традиційному навчанню, а що найголовніше – на всебічний особистісний розвиток суб'єктів освітнього процесу, формування ключових і предметних компетентностей. Використання комп'ютера на уроках музики забезпечує синтетичне сприйняття різних видів, жанрів і творів мистецтва, сприяє розвитку зорової пам'яті, фантазії, гармонійному розвитку особистості учнів, формування в них естетико-гармонійного світосприйняття і розвитку творчих здібностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Широке використання інформаційних засобів у освітньому процесі зумовлює підвищення вимог до професійної підготовки вчителя музики, обсягу його знань, рівня загальної культури, мови, професійної компетентності. Оновлення професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів музики передбачає конструювання цілісної науково-методичної системи, здатної реформувати її концептуальні, структурно-змістовні, технологічні та організаційно-дидактичні основи.

Теоретичні основи становлення системи професійної підготовки педагога розроблені в працях С. Курлянд, А. Ліненко, О. Олексюк, В. Правич, О. Рудницької, С. Сисоевої, Л. Хомич. Професійне і особистісне становлення майбутнього вчителя художніх дисциплін стало предметом наукових досліджень Л. Коваль, Л. Кондрацької, Л. Масол, Т. Танько, А. Щолокової і ін.

У сучасній педагогічній науці питаннями застосування комп'ютерних технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів-музикантів займаються Л. Варнавальська, Л. Гаврілова, В. Луценко, Ю. Олійник та ін.

Упровадження інформаційних технологій в навчальний процес як середньої, так і вищої школи висуває ряд важливих проблем, вирішення

яких, переважно, залежить від підготовки педагогів до використання інформаційних технологій у професійній діяльності.

Зміни, що відбуваються в освіті, вимагають постійного вдосконалення професійної підготовки педагогів, адже педагогічна професія є висококваліфікованою, мобільною, базується на партнерстві і вимагає безперервного навчання.

С. Сисоєва зазначає, що «сьогодні спостерігається тенденція до істотного збільшення обсягів знань, умінь і навичок, необхідних спеціалісту, хоча термін його професійної підготовки залишається незмінним, а в деяких випадках навіть меншим». Розв'язання цього протиріччя С. Сисоєва вбачає в підвищенні ефективності організації навчального процесу в професійних навчальних закладах, «спрямованості його на розвиток тих особистісних і професійних якостей майбутнього фахівця, які сприяють його творчій, самостійній діяльності, успішній адаптації до нових соціально-економічних реалій» [5, с. 16].

Т. Трубочанінова зазначає, що «втілення в життя ідеї випереджаючої освіти, необхідність підготовки фахівця вищої кваліфікації для національної школи вимагає по-новому організувати навчальний процес та інформаційне забезпечення викладача і студента. Для цього необхідно якомога ширше впроваджувати нові інформаційні технології у викладанні фахових дисциплін» [6, с. 277].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У нових умовах життя нашого суспільства все більш глибоким змістом наповнюється професійна діяльність педагога, зокрема педагога-музиканта. З'явилася реальна можливість позиціонувати себе як справжнього творця навчально-виховного процесу, проявити свій духовний, особистісний потенціал. Високого, творчого рівня викладання може досягти тільки той педагог, який здатний до об'єктивного і всебічного осмислення музично-педагогічної діяльності та власного творчого перевтілення.

Учитель музики, що володіє професійними методологічними знаннями і творчим досвідом їх практичного застосування, отримує надійний орієнтир для аналізу і успішного вирішення різних професійних питань і проблем, для формування індивідуально-творчої позиції при їх вивченні і розробці. Методологічна підготовка майбутнього вчителя музики дає можливість глибше усвідомити діалектичний характер професійної діяльності, здійснити аргументований вибір методичних засобів, точніше виявляти ефективність, життєздатність тих чи інших навчальних програм, посібників і тощо [3].

Л. Гаврілова слушно зауважила, що перспективи професійного розвитку, зокрема формування професійної компетентності майбутніх учителів-музикантів вбачаються в залученні засобів інформаційно-комунікаційних, комп'ютерних технологій, знаходячи в цьому один із ефективних шляхів оновлення музичної освіти [1, с. 45].

Одним із пріоритетів навчання майбутніх вчителів музики є прищеплення інтересу до обраної професії, прагнення до творчого пошуку, необхідності використовувати комп'ютерні технології в навчальній і власній творчій діяльності. Інформаційні технології сприяють підвищенню ефективності професійної підготовки вчителя музики, оскільки оптимізують його освітню і самоосвітню діяльність, поглиблюють її теоретико-методичний зміст.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Спробуємо в межах статті окреслити сучасний стан і перспективи використання інформаційних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя музики.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вивчення нормативно-правових документів, що регламентують систему вищої освіти України, науково-методичних джерел та інших матеріалів, аналіз практичного досвіду підготовки вчителів музики до використання комп'ютерних технологій засвідчили наявність в зазначеній проблемі основного протиріччя, що перешкоджає її рішенням, а саме, між потребами практичного застосування музичних комп'ютерних програм в навчально-пізнавальному процесі підготовки вчителів музики та їх фрагментарним використанням тільки при вивченні окремих навчальних дисциплін.

На думку В. Луценко, «музично-комп'ютерні технології в сучасній системі освіти можна розглядати як один з необхідних засобів професійної підготовки майбутнього вчителя музики, враховуючи, що: комп'ютери мають мотиваційне значення в справі вдосконалення професійної підготовки студентів-музикантів і в процесі росту інтересу до комп'ютерних технологій; підвищений інтерес до предмету, який викладається із застосуванням комп'ютерних технологій, робить позитивний вплив на статус самого предмета; відкритий спосіб роботи дозволяє студентам включатися в більш складні творчі ситуації, що вимагають зосередження; студенти, які користуються комп'ютером і програмним забезпеченням, в більшій мірі задоволені поданням результатів своєї роботи, ніж ті, хто отримує результати за допомогою традиційних засобів; збільшується відсоток студентів, що бажають

продовжувати роботу з комп'ютерними технологіями і в позаурочний час» [2, с. 80].

Ю. Олійник зазначає, що «використання комп'ютерних технологій як потужного універсального інструменту сучасної педагогіки неможливо без його вивчення і вдосконалення ефективних методик, а також освоєння прийомів практичної роботи і придбання навичок використання ІКТ» [4, с. 68].

Використання музичних комп'ютерних програм, навчальних програм-презентаторів, електронних енциклопедій і довідників, нотних архівів сприяють залученню до більш глибокого вивчення світової та української музики, історії та теорії музики, удосконалення навичок сольфеджіо тощо.

У музичній освіті вивчення нового наукового напрямку «Музична інформатика» сьогодні є актуальним не тільки для звукорежисерів і композиторів, а й для майбутніх вчителів музики. Музикальний комп'ютер є потужним засобом для вирішення різнопланових завдань в музикознавчій, виконавській, музично-педагогічній діяльності, незамінним інструментом в електронній музичній творчості і надає принципово нові можливості в розвитку професійного мислення музиканта у всіх сферах музичної творчості.

Для підготовки вчителя музики в окресленому напрямку особливе значення мають нові дисципліни «Мультимедійні технології в мистецькій освіті», «Музична інформатика», спрямована на формування теоретичних знань, оволодіння методами і технологіями інформаційного забезпечення та автоматизації педагогічної діяльності для вдосконалення педагогічного процесу, його індивідуалізації і оптимізації. Вивчення навчальної дисципліни «Музична інформатика» сприяє формуванню знань в галузі сучасної музичної цифрової техніки, умінь і навичок використання комп'ютерних технологій для вирішення навчальних та творчих завдань у професійній діяльності майбутнього учителя музики, ознайомленню з методами управління музично-комп'ютерною апаратурою.

Е. Чайковська переконана в ефективності реалізації комп'ютера як технічного засобу тільки при використанні якісних комп'ютерних навчальних програм. Дослідниця вважає, що розробляти і проектувати комп'ютерні навчальні програми необхідно централізовано, колективними зусиллями педагогів, психологів і програмістів [7].

В. Шеремет зазначає, що комп'ютер дає можливість відтворювати і перевіряти свої творчі ідеї, монтувати звукові файли так само, як у професійній студії, додавати до них різноманітні ефекти, легко набирати і

роздруковувати будь-які твори [8, с. 7]. Існує чимало прикладних комп'ютерних програм: Finale, Sibelius, Encore, Score for DOS та інші, які розраховані на користувачів із різним рівнем підготовки. На думку В. Шеремета, програма Finale (потужний редактор нотного тексту, призначений для складання і відтворення партитур) досить складна в освоєнні через широкі можливості ресурсу цієї програми, тому і професіоналу, і любителю потрібна чимала наполегливість, щоб самостійно вивчити все розмаїття можливостей Finale.

Аналіз педагогічної, психологічної та навчально-методичної літератури, концептуально-порівняльний аналіз досвіду використання інформаційних технологій у професійній діяльності вчителя музики, діагностування якості рівня сформованості готовності майбутніх вчителів музики до використання інформаційних технологій дали можливість стверджувати, що сутність комп'ютерних технологій у професійній діяльності вчителя музики полягає в використанні комп'ютера як технічного засобу навчання під час проведення уроків музики і у позаурочній діяльності; у використанні комп'ютера для розвитку творчих здібностей учнів.

Особливості застосування інформаційних технологій у професійній діяльності вчителя музики полягають в урахуванні таких специфічних дидактичних принципів: відповідність технічних засобів вимогам методики музичного мистецтва; інформатизації; технічної та технологічної забезпеченості (комп'ютерна аудиторія, музичне комп'ютерне обладнання); використання електронних інформаційних ресурсів, електронних навчальних курсів; використання основних складових мультимедіа під час викладання навчального матеріалу; простота і зручність експлуатації на уроках музики і під час самостійної роботи учнів.

Як свідчать результати аналізу навчальних планів, використовуваних у підготовці студентів педагогічного вузу, вивчення окремих дисциплін може забезпечити формування знань, умінь і відповідної мотивації, необхідних майбутньому вчителю музики для здійснення професійної діяльності з використанням комп'ютерних технологій. Підготовка майбутнього вчителя музики до використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності здійснюється при вивченні навчальних курсів «Музична інформатика», «Світова художня культура», «Музична інтерпретація», «Практикум роботи з хором», «Диригування», «Методика роботи з інструментальними колективами», «Методика музичного виховання», «Комп'ютерне аранжування», під час педагогічної практики і вивчення інших фахових дисциплін і передбачає оволодіння студентами

необхідними знаннями і вміннями, зокрема, структурою теоретико-методологічних, технічних, психолого-педагогічних, методичних знань і гностичних, конструктивних, психомоторних, науково-педагогічних умінь у контексті досліджуваної проблеми.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Отже, питання підготовки майбутніх вчителів музики до використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності сьогодні надзвичайно актуальний. Процес інформатизації суспільства помітно торкнувся музичної сфери діяльності. Віртуальна форма створення музики сьогодні не викликає подиву. Тому виникає потреба у фахівцях музичної педагогіки, які досконало володіють технологічними операціями роботи з музичним програмним забезпеченням, вміють доцільно використовувати комп'ютерні технології у професійній діяльності, усвідомлюють цілі і мотиви навчальної та професійної діяльності з використання комп'ютерних технологій, знають мету, зміст, концептуальні положення комп'ютерних технологій.

Комп'ютерна грамотність є компонентом професійної компетентності, необхідною умовою ефективності професійно-педагогічної діяльності вчителя музики в сучасних умовах. Таким чином, ми можемо говорити про інформаційні технології як про потужний і корисний інструмент педагогічної діяльності вчителя музики і процесу підготовки майбутнього вчителя музики, що забезпечує інтенсифікацію навчального процесу, допомагає його індивідуалізації та диференціації.

Література

1. Гаврілова Л. Г. Структурно-функціональний зміст інформаційно-комунікаційної компетенції у складі професійної компетентності майбутніх учителів музики / Л. Г. Гаврілова // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти збірник наук.праць. – Слов'янськ: ДДПУ, 2017. – Вип. 3. – С. 38–51.
2. Луценко В. В. Формування творчої активності майбутніх учителів музики засобами комп'ютерних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Луценко Віктор Васильович. – Житомир, 2009. – 252 с.
3. Музыкальное образование: методолого-методическая подготовка учителя музыки: программы дисциплин по специальности 030700 – Музыкальное образование: для педагогических университетов и институтов / М-во образования Рос. Федерации, Моск. пед. гос. ун-т; [редкол. Э. Б. Абдуллин и др.]. – М.: Флинта, 2000. – 198 с.
4. Олійник Ю. І. Формування творчої особистості майбутніх учителів мистецьких спеціальностей засобами комп'ютерних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Олійник Юрій Іванович. – Херсон, 2010. – 237 с.

5. Сисоева С. О. Психолого-педагогічне забезпечення впровадження сучасних інформаційних технологій у професійних навчальних закладах / С. О. Сисоева // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – К., 2007. – №3/4. – С. 91–101.
6. Трубочанінова Т. Л. До питання запровадження інформаційних технологій у навчальний процес на художньо-графічних факультетах / Т. Л. Трубочанінова // Педагогіка вищої та середньої школи: збірник наукових праць. – Кривий Ріг, 2005. – № 10. – С. 270–278.
7. Чайковська О. А. Мультимедійні технології як чинник формування інноваційного навчального середовища на уроках музики / О. Чайковська, Г. Александрова // Рідна школа. – 2013. – № 3. – С. 66–69.
8. Шеремет В. П. Музыка і Finale: навчально-методичний посібник / В. П. Шеремет. – Краматорськ: Тритон-МФ, 2008. – 284 с.

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Н. Б. Кривошея

Статья посвящена актуальной проблеме художественной педагогики – подготовке будущих учителей музыки к использованию информационных технологий в профессиональной деятельности. Изучая научные работы исследователей, автор анализирует современное состояние и определяет перспективны формирования готовности будущих учителей музыки к использованию информационных технологий в образовательном процессе. Автор акцентирует внимание на том, что компьютерная грамотность является важным компонентом профессиональной компетентности, а также необходимым условием эффективности педагогической деятельности учителя музыки.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие учителя музыки, информационные технологии.

FUTURE MUSIC TEACHERS' PREPARATION FOR THE USE THE INFORMATION TECHNOLOGIES IN THEIR PROFESSIONAL ACTIVITIES

N. B. Kryvosheia

The article is devoted to the relevant problem of artistic pedagogy – the future music teachers preparation for the use of information technologies in their professional activities. Studying the scientific works of the researchers, the author analyzes the current state and determines the prospects for the formation of future music teachers' readiness for using the information technologies in the educational process. The author focuses on the fact that computer literacy is an important component of the professional competence, as well as the necessary condition of effectiveness of the music teacher's pedagogical activity.

Key words: Professional training, future music teachers, information technologies.

Кривошея Неля Борисівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, Україна). E-mail: k1211201ddpu@gmail.com

Kryvosheia Nelia Borysivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Preschool Education Department, SHEE «Donbass State Pedagogical University» (Sloviansk, Ukraine). E-mail: k1211201ddpu@gmail.com

УДК 378.011.3 – 051: 373.2]: 316.42 (043.3)

ЗБАГАЧЕННЯ ДУХОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЯК ДОМІНАНТА КОНСТРУКТИВНОСТІ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА- ДОШКІЛЬНИКА

Т. М. Лесіна

У статті аналізується проблема збагачення духовності майбутнього фахівця у процесі його професійної освіти. Висвітлюються деякі шляхи розвитку духовності майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу через задіяність особистісно-орієнтованого, суб'єктно-діяльнісного, контекстного та компетентнісного підходів щодо його професійної підготовки у підсистемі вищої школи «бакалавр – магістр». Наголошується, що криза духовності особистості має негативний вплив на результативність та становлення її як майбутнього фахівця. В результаті проведеної аналітичної роботи обґрунтовується важливість наукового осмислення готовності студентів до розвитку у дошкільнят соціальних умінь і навичок у якості важливого аспекту їхньої майбутньої професійної діяльності. Акцентується дослідницька увага на ресурсах вищої школи у збагаченні духовності майбутнього фахівця, де інтегральним критерієм осмислюється його здатність до перетворення педагогічної реальності задля розвитку у дошкільнят соціальних умінь і навичок.

Ключові слова: *духовність, конкурентоздатний педагог-дошкільник, підготовка, підхід.*

Постановка проблеми. Зважаючи на сучасні соціально-педагогічні вимоги до особистісно-професійного становлення вихователя дошкільного навчального закладу, які простежуються, зокрема, в контексті Закону